Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Κρήτ. (Ρέθυμν.) Συνών. *αἰγήσιος, γίδειος, γιδένιος, γιδερὸς* **1**, *γίδινος, γιδήσιος, κατσικαδερός, κατσικερός, κατσικήσιος.* **β)** Ἐπὶ κρέατος καὶ μόνον δηλοῦται τὸ ἐξ αἰγοπροβάτων προερχόμενον κατ' ἀντιδιαστολὴν πρὸς τὸ βόειον καὶ τὸ χοίρειον Κρήτ. (Σητ.) Νάξ. (Ἀπύρανθ.): *Μὲ τὸ 'ιτσικὸ ἐννοοῦν τὰ κρέατα τῶν ζουλοπροβάτων ξεχωρίζοντάς τα ἀπὸ τὸ χερ'νὸ καὶ τὰ βουδινὰ* (*ζουλοπροβάτων* = αἰγοπροβάτων, *χερ'νὸ* = χοιρινὸ) Ἀπύρανθ. **γ)** Μεταφ., ἐπὶ διαβόλου, πολὺ ἰσχυρός, δυνατὸς Κρήτ. (Μεραμβ.): Φρ. *Γιτσικὸς ἤτονε ὁ δαίμονάς του* (=ηὐνοήθη ἐξαιρετικὰ ὑπὸ τῆς τύχης). Συνών. φρ.: *Εἶχε διαβολικὴ τύχη.*

Β) Οὐσιαστ. **1)** Αἶγα Ἀγαθον. Κρήτ. (Ἀχεντρ. Κακοδίκ. Ραμν. κ.ἀ.): *Τὰ γιτσικὰ καὶ τὰ πρόβατα τρεῖς βολὲς τά 'καμε χίλια* Ἀγαθον. *Ἔχω γιτσικὰ καὶ μὲ πειράζουνε* (= μὲ κοροϊδεύουν ποὺ ἔχω κατσίκες καὶ βόσκω) Κακοδίκ. *Ἄκουρα εἶναι τὰ γιτσικὰ* Κρήτ. *Ἀποπίνουσι νερὸ τὰ γιτσικὰ* Κρήτ. || Φρ. *Καημὸς νὰ σοῦ 'ρθη γιὰ γιτσικό, ἃ δὲ συγλαδίζης ὅπου γι ἀνὲ σὲ δέσουνε* (= κακὸ νὰ σὲ βρῇ, παλιόγιδα, ποὺ κρεμιέσαι καὶ ἀποσπᾶς τὰ κλαδιὰ τῶν δέντρων καὶ τὰ καταστρέφεις ὅπου κι ἂν σὲ δέσω· ἀρὰ) Ραμν. **β)** Ποίμνιον αἰγῶν Κάλυμν. Κῶς (Πυλ.) Λειψ.: Ἄσμ.

Ἔλα, φέρε τὸ βιτσικὸ 'ς τὸ σώμανδρο, 'ς τὴ μάνδρα,
νὰ τὰ χιλιομετρήσωμε γιὰ νὰ σὲ πάρω ἄνδρα

Πυλ. **γ)** Ποίμνιον αἰγοπροβάτων γενικῶς Κῶς. **δ)** Συνήθως κατὰ πληθυντ., ποίμνιον ἀποτελούμενον ἐκ στείρων αἰγῶν, τράγων καὶ ἐριφίων, ἤτοι ἐκ μὴ γεννώντων ζῴων Κρήτ. (Μύρθ. Ραμν. Σέλιν. κ.ἀ.) Λειψ.: *Ἐγὼ βόσκω τὰ ὀζά, τὰ γιτσικὰ βόσκει τα ὁ Μανόλης* Σέλιν. *Γέρος εἶν' ὁ στειράρης σας καὶ δὲ γάνει καλὰ τὰ γιτσικὰ ἀποὺ θέλουνε πόδια*(=γέρος εἶναι ὁ βοσκὸς ποὺ ἔχετε διὰ τὰ στεῖρα ζῷα καὶ δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιβλέπῃ τὸ κοπάδι τῶν *γιτσικῶν*, διότι αὐτὰ θέλουν νέον ἄνθρωπον ποὺ νὰ μπορῇ νὰ τρέχῃ) Ραμν.

γιτσούδα ἡ, ἐνιαχ. *γισούδα* Σαμοθρ.

Ἐκ τοῦ *αἰγίτσα* καὶ τῆς ὑποκορ. καταλ. *-ούδα.* Διὰ τὴν τροπὴν τοῦ *τσ* > *σ* πβ. Σ. Μάνεση εἰς Λεξικογρ. Δελτ. 10 (1965), 97-180.

Οἰκόσιτος αἶγα: *Τσὶ γισοῦδες κάθε μιὰ 'ς τοὺ σκοινὶ τσὶ παγαίνουμ' 'ς τοὺ κουσόρ' καὶ τσὶ δένουμι γιὰ νὰ βόσκουν* (*κουσόρ'* = λόγγος).

γιτσούδικος ἐπίθ. ἐνιαχ. *γισούδ'κους* Σαμοθρ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. *γιτσούδα*, τὸ ὁπ. βλ., ὅπου καὶ ὁ τύπ. *γισούδα*, καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. *-ικος.*

Τὸ ἐξ οἰκοσίτων αἰγῶν μικρὸν ποίμνιον: *Γισούδ'κα κουπάδια.*

γιτσωπὸς ἐπίθ. ἐνιαχ. Οὐδ. *'ιτσωπὸν* Ἰκαρ. *'ίτσωπον* Ἰκαρ. *'ίτζουπο* Ἰκαρ.

Ἐκ τοῦ *αἰγίτσα* καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. *-ωπός.* Περὶ τούτου βλ. Γ. Χατζιδ., ΜΝΕ, 2, 435.

Ὡς οὐσ. κατὰ παράλειψιν τοῦ οὐσ. κρέας: **α)** Τὸ αἴγειον κρέας, ἰδίως νεαρᾶς ἢ στείρας αἰγός. Συνών. *γιτσικὸς* **Α1β**. **β)** Κρέας αἰγὸς ἀλειμμένον δι' ἅλατος καὶ ξηραινόμενον εἰς τὸν ἥλιον. Συνών. *παστόν, παστουρμᾶς.*

γιῶμα τό, *ἴωμα* Λεξ. Κίνδ *γιῶμα* Ἄνδρ. Ἀντίπαξ. Λέσβ. Μεγίστ. Παξ. — Λεξ. Δημητρ. *γιῶμαν* Κύπρ. *ἄγιωμα* Πάρ. — Λεξ. Δημητρ. *ἄγιωμαν* Κύπρ. *ἀγίωμαν* Κύπρ. *ἀΐωμαν* Κύπρ. *ἀΐωμα* Κύπρ. *ἄιωμα* Κύπρ.

Ἐκ τοῦ ρ. *γιώνω*, παρὰ τὸ ὁπ. καὶ τύπ. *ἀγιώνω.*

1) Ἡ ἴωσις, ἡ σκωρίασις χαλκῶν καὶ σιδηρῶν ἀντικειμένων (ἀγγείων, σκευῶν κ.τ.τ.) ἔνθ' ἀν. Συνών. *γάνιασμα, σκούριασμα.* **β)** Συνεκδ., ἡ σκωρία ἔνθ' ἀν.: *Ἀπὸ καιρὸ εἶναι ἀκαλάιστο τὸ ταψὶ κ' ἔχει γιῶμα* Λεξ. Δημητρ. *Τὸ ἀγίωμάν του ἔν' πολ-λὺν καὶ 'ἐν μπορῶ νὰ τὸ παστρέψω* Κύπρ. *Ἄφηκεν τὸ κουτάλιν μέσ' 'ς τὸ φαΐν τσ' ἐφκῆκαν τὰ γιώματά του* (ἐβγῆκε ἡ σκουριά του) Κύπρ. (Αἰγιαλ.) Συνών. *γανίλα, γιωμάδα, γιωμάρα, γιωματάδα, γιωμός, γιώσιμο, σκουριά.* **γ)** Ὁ ἐκ τῆς σκωριάσεως ἰὸς Λεξ. Δημητρ.: *Ἀρρώστησε ἀπὸ τὸ γιῶμα ποὺ εἶχε τὸ φαΐ μαγερεμένο μὲ ἀγάνωτο τέντζερε.* **2)** Μεταφ., κρυφὸν μῖσος, φθόνος. Ἀντίπαξ. Παξ. — Λεξ. Δημητρ.: *Τὸ γιῶμα ποὺ 'χει ἡ ψυχή του, τὸν ἀρρωστᾷ* Λεξ. Δημητρ.

γιωμάδα ἡ, Θρᾴκ. (Τσακίλ. κ.ἀ.)—Λεξ. Βάιγ. *γιουμάδα* Σάμ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. *γιωμός* καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. *-άδα* (**Ι**). Ὁ τύπ. *γιωμάδα* καὶ εἰς Σομ.

Γιῶμα **1β**, τὸ ὁπ. βλ., ἔνθ' ἀν.: *Τὸ καζάν' τ'ς ἔχ' ἕνα δάχ'λο γιωμάδα.*

γιωμάρα ἡ, Κεφαλλ. (Ἀργοστόλ. κ.ἀ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. *γιῶμα* καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. *-άρα*, διὰ τὴν ὁπ. βλ. *-αρος.*

Ἡ χαλκοπράσινος ὄψις ἀνθρώπου, ἔνδειξις κακίας καὶ μοχθηρίας: *Τί περιμένεις ἀπὸ δαύτονε; Δὲ βλέπεις τὴ γιωμάρα πόχει 'ς τὰ μοῦτρα του; Γιωμένος ἄνθρωπος.* **β)** Συνεκδ., μοχθηρία, κακία. **γ)** Ἐπὶ ἐπιπλήξεως, ἐπιταγῆς πρὸς σιωπήν: *Γιωμάρα!* Συνών. *σκασμός.*

γιωματάδα ἡ, Θρᾴκ. (Μάδυτ. κ.ἀ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. *γιῶμα* καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. *-άδα.* *Γιωμάδα*, τὸ ὁπ. βλ. Συνών. βλ. εἰς λ. *γιῶμα.*

γιωματιὰ ἡ, ἐνιαχ. *γιουματιὰ* Σάμ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. *γιῶμα* καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. *-ιά.* Ἀμαύρωσις.

γιωματίλα ἡ, Θρᾴκ. (Μάδυτ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. *γιῶμα* καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. *-ίλα.* Ἡ ὀσμὴ τῆς σκωρίας.

γιωμὸς ὁ, Θρᾴκ. (Αἶν. κ.ἀ.) Ἴμβρ.—Λεξ. Βάιγ. *γιῶμους* Θάσ. *γιουμὸς* Ἴμβρ. Σαμοθρ. *γιμὸς* Θρᾴκ. (Μαΐστρ.)

Ἐκ τοῦ ρ. *γιώνω.* Ἡ λ. καὶ εἰς Σομ.

Γιῶμα **1β**, τὸ ὁπ. βλ., ἔνθ' ἀν.: *Ἔπιασ' τοὺ τηγάν' γιμὸ* Μαΐστρ.

γιωμώνω, *γιμώνου* Θρᾴκ. (Μαΐστρ. κ.ἀ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. *γιωμός*, παρὰ τὸ ὁπ. καὶ τύπ. *γιμός*, καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. *-ώνω.*

Ἐπὶ χαλκῶν ἢ σιδηρῶν σκευῶν καὶ ἄλλων ἀντικειμένων, ἀποκτῶ σκωρίαν, ὀξειδοῦμαι. Συνών. βλ. εἰς λ. *γιώνω* **Α1**.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ